

V. Alecsandri, de la nașterea căruia (21 iulie 1821) au trecut 135 de ani, nu a fost numai poetul reprezentativ al epocii de afirmare eroică a literaturii noastre la mijlocul veacului trecut, ci și un scriitor militant, care a imbinat acțiunea politică cu munca de făurire a unei culturi naționale și progresiste. Fruntaș al mișcării revoluționare pașoptiste, membru în comitetul central al Unirii, cîntăreț al naturii (*Pasteluri*) și al eroismului popular în războiul pentru independență (*Ostașii noștri*), evocator al trecutului de luptă pentru libertate, poetul a ridicat în versuri avîntate, protestul său împotriva regimului politic de opresiune, dovedind fondul patriotic al operei sale pînă în ultimii ani ai vieții.

Martor al izbitorului contrast social de la începutul secolului trecut, în Principate, și al decăderii moravurilor în perioada de descompunere a feudalismului, Alecsandri a înțeles rolul militant al artei, făcînd din teatru: „un organ spre biciuirea năravurilor rele și a ridiculelor societății”, deci „un auxiliar puternic” în lupta pentru înnoirea socială. Scriitor preocupat a crea opere realiste, care să poarte „sigiliul secolului” și să compună un „tablou original al societăților ce se succed și se prefac cu timpul”, Alecsandri poate fi considerat ca primul dramaturg de valoare în literatura noastră. Comedia satirică, vodevilul, sceneta și drama istorică — genuri pe care Alecsandri le-a cultivat cu succes — au nutrit scena românească în epoca în care aceasta era lipsită de un autentic repertoriu original. Dacă în comedii — din care se desprinde în special popularul tip al Coanei Chirița — el biciuiește tendința de parvenire și demagogia burgheziei, că și putreziciunea moravurilor vechii clase, în drama istorică scriitorul a urmărit să trezească conștiința de luptă patriotică a contemporanilor în lumina evenimentelor istorice din trecut (*Despot Vodă*), sau a evocat în opere de autentică valoare artistică figuri din lumea antichității romane (*Fintina Blanduziei*, *Ovidiu*).

Alecsandri rămîne în istoria culturii românești un pionier care a deschis calea celor mai înalte creații ale literaturii noastre clasice.

De curînd (19 iunie) s-au împlinit 65 de ani de la moartea lui M. Kogălniceanu, scriitor, om politic reprezentativ pentru momentul Unirii și al primelor reforme democratice în viața țării, istoric de valoare și animator al culturii naționale progresiste de la mijlocul veacului trecut.

Editor al foilor de propagandă culturală în lumea satelor, precum și al revistelor „Dacia literară” (1840), „Arhiva românească” (1841—1845) și „Propășirea” (1844), Kogălniceanu a fost un reprezentant autentic al forțelor progresiste ale vremii și un adevărat îndrumător al literaturii din perioada pregătitoare a mișcării pașoptiste.

Introducția publicată în primul număr al „Daciei literare” are valoarea unui adevărat program de acțiune pentru stimularea forțelor naționale de creație literară. Kogălniceanu susține aici necesitatea dezvoltării noii literaturi naționale și, combătînd „mania” traducerilor („Dorul imitației omoară duhul național...”), consideră drept surse de inspirație pentru creația literară originală: folclorul, trecutul istoric, frumusețile patriei și evenimentele sociale reprezentative ale epocii.

Kogălniceanu, care e și autorul a două mici localizări (*Două femei împotriva unui bărbat*, după comedia lui Dumanoir și Brunsvick, și *Orbul fericit*), a dus o luptă consecventă pentru dezvoltarea teatrului românesc. Membru în comitetul de direcție al Teatrului ieșean (1840) — împreună cu Alecsandri și Negruzzi — și cronicar dramatic, Kogălniceanu a pledat pentru dezvoltarea unei dramaturgii satirice: „expresie a societății noastre cu toate ridiculele de astăzi”, apreciind în mod deosebit comediile lui Alecsandri și punind în lumină valoarea documentară și critică a comediei lui C. Caragiale: *O repetiție moldovenească*.

La împlinirea a 50 de ani de la moartea lui B. P. Hașdeu (25 august 1907), figura marelui învățat, polemist combativ, poet și dramaturg, folclorist, istoric și filolog apare în perspectiva uriașei contribuții pe care a adus-o, în cursul unei vieți zbuciumate, în toate domeniile de activitate științifică și literară.

Personalitate multilaterală, formată în contactul cu ideile democrațiilor ruși, prodigioasă prin complexitatea operei realizate, Hașdeu a pus bazele științifice ale istoriei și filologiei prin studiile și cercetările sale bazate pe o metodă riguroasă (*Istoria critică a Românilor, Cuvente don betrani, Basarabii, Principii de filozofie comparată ario-europeană, Strat și substrat* etc.), a combătut eresia latinistă în problemele filologice, a fost autorul importanței lucrări de lingvistică *Magnum etymologicum Roumaniae*.

Pe linia creației literare, Hașdeu e autorul monografiei *Ion Vodă cel Cumplit*, în care evocă figura voievodului patriot și dezvăluie antagonismul între masele asuprite și marea boierime exploatoare, precum și al unor lucrări dramatice de inegală valoare artistică: *Răposatul postelnic, Femeia, Răzvan și Vidra, Trei crai de la Răsărit*. Dintre acestea, drama istorică *Răzvan și Vidra* (1867) — prin valoarea conținutului ei realist-social și prin măiestria artistică pe care o dovedește scriitorul în crearea imaginii și caracterizarea personajelor — e o operă clasică, care a marcat un moment înnoitor în dramaturgia noastră originală. Hașdeu a pus în centrul piesei conflictul social al epocii (sec. XVI), luptind împotriva prejudecății antipopulare, antinaționale și antifeminine a contemporanilor săi, pledind pentru valoarea morală a omului din popor, capabil „să-ntreacă trîndăvita boierime”.

Pe alt plan, *Orthonerozia*, care a primit ulterior titlul de *Trei crai de la Răsărit*, e o satiră la adresa burgheziei însetată de avere, ignorantă și pretențioasă, stăpînită de dorința de parvenire, ale cărei moravuri oferă scriitorului prilejul unei critici ascuțite.

Fără a fi urmat studii înalte de artă dramatică Maria Ciucurescu, actrița care a fost pentru un scurt timp elevă a profesorului St. Vellescu la Conservatorul din București, a intrat în teatru împinsă de o vocație puțin obișnuită și a cunoscut succese răsunătoare într-o epocă în care decorul, montarea și costumația nu contribuiau efectiv la valorificarea interpretului în scenă. Intuiția ei sigură în arta dramatică și temperamentul excepțional au făcut din ea o excelentă comediană, care a cucerit publicul în cele mai variate genuri comice: comedie propriu-zisă, farsă, revistă, operetă. Talentul ei variat și dragostea pentru scenă i-au ajutat

să parcurgă roluri numeroase, în care a creat — alături de marii săi contemporani: I. Niulescu, V. Toneanu, P. Liciu, V. Hasnaș — timp de o jumătate de veac, adevărate tradiții de joc și de interpretare în genul comic.

Maria Ciucurescu a fost în primul rînd o remarcabilă interpretă a eroinelor lui Caragiale (*Zița și Veta*), cărora le-a dat conturul psihologic fidel intenției autorului, tot așa cum a creat subretele din teatrul moliêresc (*Bolnavul inchipuit, Tartuffe*) și a redat caracterul exuberant al eroinei lui Regnard (Lisette din *Nebuniile amoroase*) sau Shakespeare (*Noaptea regilor*). La împlinirea a 90 de ani de la nașterea Mariei Ciucurescu (6 august 1866), se cuvine să evocăm figura artistei care a ilustrat, prin munca și calitățile ei artistice, epoca renașterii teatrului românesc de la începutul secolului nostru.